

Nagy Czirok Lászlóné–Kárász Péter: Tudástérképek (Tanulásmódszertan és gondolkodásfejlesztés tudástérképek segítségével)

„A tudástérkép készítése egy olyan hatékony grafikai technika, mely az emlékezet, tanulás, gondolkodás képességeit ... kívánja fejleszteni, tehát az egész agyat kívánja bevonni.” (7. o.)

A tanulás hatékonyságának növelése és új gondolkodásmód bevezetése, valamint egy korszerű tanulásmódszertani stratégia megismertetése a szerzők célja. Ezen stratégia alkalmazásához szemléletváltásra van szükség: a hangsúlyt a „mit tanuljunk”-ról a „hogyan tanuljunk”-ra kell helyezni.

Ha tudástérképet hozunk létre, akkor kapcsolatot keresünk a gondolatok és a szavak között. A kapcsolat milyensége, minősége annak létrehozójától függ, tehát teljesen egyénfüggő. Az egyéni gondolkodásmód vizualizálása (szenzumálása) gondolatmenetünk láttatása egy struktúraábrában. Egy fogalmi viszonyrendszert, hierarchiát megjelenítő ábrát, képet könnyebb megjegyezni, bevésni, mint annak szöveges formáját. Ezt támasztja alá az ősi kínai tapasztalati megállapítás is, amely szerint „Egy kép felér ezer szóval”.

Előnye a tudástérképpel való tanulásnak az, hogy nem szöveg, hanem képtanulás történik. Az a legjobb, ha a tanulók egyre kevesebb tanári segítséggel, majd végül egyedül készítik el saját tudástérképüket. A stratégiával való ismerkedés szakaszában kézzel rajzolt, majd számítógépes program segítségével saját tudástérképet szerkeszthetnek a tanulók.

Hogyan készítsünk tudástérképet?

1. A rajzterület, munkafelület közepére kerüljön a témafogalom, köré a kulcsszavak és a résztevékenységek jelölő szavak.

2. Lehetőleg 3 szint használjunk csak a fogalmi kapcsolatok jelölésére és kiemelésére.

3. A viszonyok jobb láthatósága érdekében használjunk több betűméretet és betűtípust.

A készítési szabályok:

– Tartsuk be a színhasználati konvenciókat!

– A rajz legyen egyszerű és kevés szövegű!

– Az ábra alkosson egészet!

Milyen lehetőségeket biztosít a számítógépes program segítségével történő tudástérkép-készítés?

A számítógéppel támogatott gondolkodásfejlesztő tudástérképek készítése érdekessé teszi a tananyag-feldolgozást a tanuló számára. A kutatás, a felfedezés vágya, a kíváncsiság hajtja előre a tudástérkép alkotóját. A munka közben fejlődik a diák önismerete, alkotóképessége, döntési felelőssége. Megismerteti a program alkalmazóit az információforrások gazdaságos használatának lehetőségeivel: az internet és a multimédia felhasználási módjaival. A tanulók új szervezeti és munkaformában dolgozhatnak. A tanár itt felszabadul információközlő kötelezettsége alól, vagyis a tanulás irányítója, segítője tud lenni. A számítógéppel elkészített tudástérképek ellenőrzés után sokszorosíthatók, beépíthetők a későbbi kapcsolódó tananyagba.

A tudástérkép készítése fejleszti a tanulók

– megfigyelő, lényegkiemelő, látványelemző és értelmező valamint összehasonlító képességét,

– rendszerben, folyamatokban való gondolkodását,

– együttműködési készségét tanár-diák és tanuló-tanuló formákban.

Milyen veszélyei vannak, illetve lehetnek ennek a módszernek?

Elsősorban probléma lehet azzal, hogy a tanulók a számítógéppel dolgozva nem tartalmi, hanem esztétikai szempontokat érvényesítenek, elvesznek a részletekben. Az információforrások nyújtotta lehetőségek közül nehezen tudják a tanulók kiválasztani az értéket képviselőt, a használhatót, mert túlságosan nagy a kínálat.

A módszer alkalmazásának egy másik veszélye abban rejlik, hogy passzívvá, kényelmesé teheti a tanulókat. Abban a tévedésben élhetnek, hogy majd a számítógép, a program elvégzi helyettük a feladatot. Ezért tartjuk követendőnek a szerzők gyakorlatát: előbb papír-ceruza igénybevételeivel készítetik el a tudástérképet.

Sajnos bukott már meg a gyakorlatban több didaktikai-módszertani törekvés a tartalomkezelés hiányos metodikai ismerete miatt. A vállalkozó kollégáknak javasoljuk, vizsgálják felül tantárgyuk éves anyagát. A témákat jelölő fogalmak egymásra épülő sorrendben kövessék egymást. A tanév végi ismétléskor vagy az iskolafokozatot lezáró tantárgyi összegezéskor így könnyedén el tudják készíteni a tanulók az aktuális tudásuknak megfelelő összefoglaló tudástérképet. Ha ezt ők készítik el, akkor az eredmény hosszú távon maradandó lesz.

Ajánlom a könyvet érdeklődő pedagógus-jelölteknek, az oktatást-nevelést megújítani szándékozó kollégáknak. A könyv kezdőknek és haladóknak segítség, hasznos útmutató a személyiségfejlesztés nehéz munkájában.

Nagy Czirok Lászlóné–Kárász Péter: Tudástérképek. Tanulásmódszertan és gondolkodásfejlesztés tudástérképek segítségével. APC-Stúdió, Gyula, 2006. 107 p.

A kiadó e-mail címe: kiado@apc-studio.hu

GRÓZ ANDREA

főiskolai oktató

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Apáczai Csere János Kar

Győr

Adamikné Jászó Anna: Az olvasás múltja és jelene

Újabb kötetet üdvözölhetünk az olvasás történetével, kultúrájával foglalkozó művek sorában. A budapesti Trezor Kiadó gondozásában látott napvilágot *Adamikné Jászó Anna* tollából *Az olvasás múltja és jelene – Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben* című könyv. Már azt a munka címe is jelzi, hogy az olvasás nagy témakörén belül meg lehetőségen széles spektrumban gondolkodik a nyelvész-szerző.

Adamikné Jászó Anna két részterület körüljárását tartotta fontosnak: az olvasástörténet főbb tendenciáinak megláttatása mellett hangsúlyos problémaként vizsgálja az olvasáspszichológiai diszciplínán belül a nyelvi tudatosság kérdését. Mint ahogy azt a könyv írója is jelzi *Előszavában* – lévén az olvasáskutatás interdiszciplináris terület (hiszen foglalkozik e téma kutatásával többek között a pedagógia és a módszertan mellett az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, a kommunikációtan, a pszichológia, a szociológia, a kultúrtörténet...) –, számos szakterület képviselője haszonnal forgathatja a könyvet.

Tovább szélesítve az *Olvasás múltja és jelene* című munka olvasói-befogadói táborát, mint megjegyzi a szerző: „Gondok vannak az olvasással, s ezt mindenki jól tudja, hiszen min-